

PROSLOV

Ova se knjiga sastoji od dvadeset četiriju najvećim dijelom prethodno objavljenih priloga u kojima se opisuju gramatička, semantička, pragmatička i stilsko svojstva pojedinih riječi ili pojedinih sintaktičkih konstrukcija u hrvatskome standardnom jeziku. Podijeljena je u šest odjeljaka. U prvome, pod naslovom »Kategorijalna značenja«, riječ je o načinima izražavanja širih gramatičkih i/ili pragmatičnih značenja, kao što su prostor, vrijeme, zahtjevnost (imperativnost) i količina (kvantifikacija).

U drugome, pod naslovom »Gramatika riječi i njihovih oblika«, razmatraju se gramatička i pragmatična svojstva promjenljivih riječi i njihovih oblika. Posebna se pozornost posvećuje hibridnim (miješanim) oblicima i vrstama riječi, infinitivu, relacijskim riječima i pojmu relacije u gramatici uopće te gramatičkim svojstvima glagola stanja.

Treći odjeljak, pod naslovom »Gramatika suznačnih riječi«, posvećen je gramatičkim i pragmatičnim svojstvima suznačnih (sinsemantičnih) riječi, kao što su npr. zamjenice, pridjevi i prilozi s prefiksom *i-* (tj. riječi tipa *itko*, *ikakav*, *igdje*), riječi *sam* i *sàmo* (npr. u konstrukcijama tipa *Sam si rekao* ili *Sàmo ti pričaj*), rastavni veznik i habitualizator *bilo* (npr. *Uvijek je imao neprilika bilo poslovnih bilo privatnih* ili *bilo koji, bilo kakav, bilo gdje* i sl.) te izrazito suznačna riječ *li*, kojom se može označavati upitnost (npr. *Imate li vremena?*), pojačavanje, intenzitet (npr. *Čudan li je!*), namjera (npr. *Prošli su cijeli grad ne bi li nas*

sreli) i uvjetnost, kondicionalnost (npr. *Žele li uspjeti, morat će se više potruditi*).

Četvrti odjeljak, pod naslovom »Redoslijed riječi ili logotaksija«, posvećen je u cijelosti redu riječi, i tzv. osnovnom i tzv. aktualiziranom odnosno obilježenom redu riječi u hrvatskome jeziku. Posebna se pozornost usmjeruje raspoređivanju suznačnih riječi i uopće jedinica koje ne ulaze u sastav temeljnoga rečeničnoga ustrojstva.

Peti odjeljak, pod naslovom *Riječi u (kon)tekstu*, posvećen je najvećim dijelom službama i/ili značenjima riječi i njihovih oblika u tekstu odnosno diskursu. Nudi se ponajprije jedan od mogućih nacрта za tipologiju iskaza u hrvatskome jeziku, zatim je riječ o gramatičkim i pragmatičnim svojstvima dijaloga, razmatraju se neka zanimljiva psiholingvistička razmišljanja Tina Ujevića, a na kraju se analiziraju primjeri koji se navode u pojedinim hrvatskim gramatikama, između ostaloga, i s obzirom na njihove ideološke osebujnosti.

I napokon, u šestom odjeljku, pod naslovom »Gramatika i stilistika«, riječ je o stilističkim svojstvima pojedinih oblika, riječi ili sintaktičkih konstrukcija. Osobita se pozornost posvećuje suodnosu između gramatike i stilistike općenito, gramatičkim svojstvima stilskih figura, biblijskom stilu te gramatičkim, leksičkim i stilističkim osebujnostima Kranjčevićeva i Šimićeva pjesništva.

Četiri su priloga u ovoj knjizi napisana u suautorstvu s Ladom Badurinom, čije se suautorstvo ponajprije ticalo nekih pragmatičnih aspekata tih tekstova te onih aspekata koji se odnose na proučavanje teksta odnosno diskursa. Riječ je o tekstovima »Načini izražavanja imperativnosti«, »Kvantifikacija u imenskim skupinama«, »O dijalogu« te »Gramatika u kontekstu: o primjerima u hrvatskim gramatikama«.

Zahvaljujem na kraju Matici hrvatskoj, posebno glavnoj urednici Romani Horvat, na tome što je i ovu moju knjigu uvrstila u svoj izdavački program.

I. P.